

1. Башаева Т. В., Филатова О. В. (2016). *Познавательные процессы: сущность, развитие, нарушения, диагностика*. Владимир. 152 с.
2. Беленька Г. В., Богиніч О. Л., Богданець-Білооскаленко Н. І. (2016). *Дитина: освітня програма для дітей віком від двох до семи років*. Київ, унів-т ім. Б. Грінченка. К. 304 с.
3. Богдан Т. М., Литвиненко О. М. (2018). *Компетентнісний підхід у формуванні елементів логічного мислення дошкільників*. Молодий вчений. Лютий. № 2.1 (54.1). С. 4-7.
4. Богуш А. М. (2012). *Базовий компонент дошкільної освіти*. Київ. 21 с.
5. Льченко Л. В., Чернега Н. С. (2011). *Логіко-математичні ігри як засіб формування мислення старших дошкільників: навч.-метод. посібник*. Сквиря: Джерело. 70 с.
6. Кваша Х. В., Тарнавська Н. П. (2015). *Значення логіко-математичного розвитку дитини старшого дошкільного віку в підготовці до школи*. Сучасні технології формування логіко-математичної компетентності в дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Житомир. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/23896/1/6.PDF>
7. Ласточкина О. В., Соловйова А. А. (2018). *Логіко-математичні ігри як засіб формування логічного мислення старших дошкільників із тяжким порушенням мовлення*. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації : матеріали VII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 лютого 2018, Суми). Суми. С. 40-44.
8. Любченко І. (2011). *Педагогічні умови розвитку логічного мислення у старших дошкільників*. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. Умань. Ч. 3. С. 146-152.
9. Любченко І. (2014). *Розвиток логічного мислення у старших дошкільників як запорука успішного навчання і виховання*. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. Умань. Ч. 3. С. 209-214.
10. Павленко Л. Г. (2013). *Роль дидактичних ігор у розвитку логіко-математичних здібностей дошкільників*. Таврійський вісник освіти. № 2 (12). С. 80-87.
11. Тихомирова Л. Ф. (2001). *Логика. Дети 5-7 лет*. Ярославль. 160 с.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА З АДИКТИВНИМИ ПІДЛІТКАМИ

Жанна Нанівська

викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Проблема адиктивної поведінки є сьогодні актуальною, особливе занепокоєння викликає її поширення серед підлітків через безповоротну шкоду на організм неповнолітніх тютюнопаління, уживання алкоголю, наркотиків, токсикологічних речовин. Запобігти цьому може детальне вивчення цього явища і створення системи соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки на рівні територіальної громади.

Вивчення адиктивної поведінки відбувається на інтегративних засадах фахівцями психології, соціології, медицини, соціальної педагогіки. Починають дослідження цієї проблеми А. Лічко, Д. Колесов, С. Шевердін, Б. Левін, М. Левін, В. Оржеховська Н. Максимова, С. Толстоухова. Останнім часом поширення інтересу до адикцій дітей простежуємо в роботах Ц. Короленка, В. Менделевича, О. Безпалько, А. Капської, Н. Заверіко, О. Карпенко, М. Окаринського, П. Гусака, Н. Бурмаки,

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

О. Савчука, Т. Мартинюк, І. Шишової, О. Мурашкевича. І все ж соціально-педагогічні аспекти цієї проблеми є ще недостатньо висвітленими й систематизованими.

У більшості країн світу проблема адиктивності більшою мірою стосується підліткового віку. Процес виникнення у підлітків адиктивної поведінки вимагає особливого розгляду, тому що відзначається неухильне зростання найбільш частому прояву форм адиктивності у підлітків (алкоголізм і наркоманія). Сучасна проблема адиктивності підлітків, вже не є тільки медичною або морально-етичною проблемою, а набуває статусу високо значущої соціальної проблеми, оскільки стосується здоров'я, безпеки та збереження генофонду, як нашої держави, так і людства в цілому [7, с. 112].

Виділення підліткового віку, як особливої вікової стадії в становленні людини, відбулося в другій половині XIX століття. З тих пір підлітковий вік, проблеми підлітків стали центром уваги багатьох вчених: психологів, медиків, педагогів, культурологів, соціологів, соціальних працівників. Підлітковий вік – це перехід від дитинства до дорослішання, він емоційно насичений і в ньому проступають негативні риси підліткової кризи [8, с. 56].

Підліток прагне зрозуміти себе, свої можливості і індивідуальні особливості, з'ясувати свою схожість з іншими людьми і свою відмінність від них. Спілкування, перш за все з однолітками, допомагає становленню адекватного уявлення про себе. Проводячи більшу частину часу з однолітками, підлітки формують спрямованість своєї поведінки, яке в більшості випадків виявляється девіантною.

Нам komponує роз'яснення поняття «адиктивна поведінка» що надала О. Безпалько [1, с. 103] : «Адиктивна поведінка – це поведінка людини, для якої притаманне прагнення до відходу від реальності шляхом штучної зміни свого психічного стану завдяки прийому різноманітних хімічних речовин чи постійній фіксації уваги на певних видах діяльності з метою розвитку та підтримання інтенсивних емоцій»

Вчений І. Богданова [2, с. 320] зауважила, що: «Поведінка, що передує різним видам хімічної залежності, називається адиктивною поведінкою (від англ. addictive behaviour – хибна залежність, негативна пристрасть, залежна (від наркогенних засобів) поведінка)».

Адиктивна поведінка є серйозною соціальною проблемою, оскільки в вираженій формі може мати такі негативні наслідки, як: конфлікти з оточуючими, вчинення злочинів, втрата працездатності.

Наявність адиктивної поведінки вказує на порушену адаптацію до постійно змінюваних умов мікро- і макросередовища. Підліток своєю поведінкою несвідомо закликає до необхідності надання йому екстреної допомоги, і заходи в цих випадках потрібні профілактичні, психолого-педагогічні, виховні більшою мірою, ніж медичні [5, с. 52].

Особливість адиктивної поведінки підлітка полягає в тому, що йдучи від реальності, він штучно змінює свій психічний стан, що дає ілюзію безпеки і відновлення рівноваги, в результаті процес починає керувати особистістю і пристрасть уже очолює нею [4, с. 303].

Для сучасного соціуму характерне стрімке зростання змін у всіх сферах життя суспільства. Отже, відхід від соціальних проблем – це найпростіший і доступний для адиктивної особистості спосіб виживання. У цьому випадку на психофізіологічному рівні порушуються природні адаптаційні можливості особистості, з'являється психологічний дискомфорт, причини якого бувають як внутрішні, так і зовнішні. Люди по-різному реагують на такі стани. Адиктивні особистості не переносять перепадів настрою і психологічного дискомфорту тому шукають легкі шляхи виходу з нелегких для них ситуацій, а саме: змінюють своє психічний стан, щоб отримати приємні емоції, створюючи, таким чином, ілюзію вирішення проблеми, тобто йдуть по шляху найменшого опору. Сильні негативні емоції надають такий вплив на особистість, наслідком якого є дезадаптація «Я», що виражається в порушенні внутрішнього діалогу, спрямованого на

планування дій, що призводить до втрати контролю дій над поведінкою, воно стає хаотичним і недоцільним [4, с. 326].

Оскільки великий відсоток саме адиктивних підлітків цим питання в займається соціальний педагог.

В сучасних умовах в роботі соціального педагога з дітьми адитивної поведінки визначилися основні напрямки діяльності:

- 1) діагностика,
- 2) корекція,
- 3) реабілітація,
- 4) профілактика.

Соціально-педагогічна діяльність – це різновид професійної діяльності, спрямованої на надання допомоги дитині в процесі соціалізації, освоєння їм соціокультурного досвіду і на створення умов для її самореалізації в суспільстві [1, с. 42].

Розглянемо профілактику як одне з найважливіших напрямків в соціально-педагогічній діяльності. Науковець Журавель Т. В. [6, с.86] зазначає «Соціальна профілактика – напрям соціально – педагогічної діяльності що передбачає комплекс соціальних, економічних, політичних, правових, медичних, психолого – педагогічних заходів, спрямованих на запобігання, обмеження, локалізацію негативних явищ у соціальному середовищі».

Одним із перших підходів до профілактики негативних явищ у підлітковому середовищі був інформаційний підхід. Він базується на тому, що відхилення від соціальних норм відбуваються тому, що неповнолітні не знають наслідки. Так, відсутність цільової інформації про наслідки, наприклад, вживання наркотиків призводить неповнолітніх, які їх вживають, до кримінальної відповідальності, практично всі впевнені, що вживання наркотику – це особиста справа кожного, а залучити можна лише за їх поширення, не знаючи, що в зв'язку з прийняттям нового закону про наркотичні та психотропні речовини кримінальна відповідальність настає навіть за їх вживання.

Не менш важлива в нашому суспільстві проблема – це профілактика алкоголізму серед підлітків, а також інформування їх про важких соціальних і психоневрологічних наслідки пияцтва і алкоголізму. Відсутність профілактичної роботи, наприклад, з майбутніми батьками веде до збільшення кількості дітей, що народилися з важкими фізичними і психологічними порушеннями, неповнолітні, особливо юна мати, не дотримуються елементарних правила поведінки під час вагітності і не дотримуються жорсткої заборони на вживання в цей час алкогольних напоїв.

Таким чином, соціально – педагогічна профілактика надає можливість інформувати неповнолітніх про їхні права і обов'язки, про вимоги, що пред'являються державою і суспільством до реалізації встановлених для даної вікової групи соціальних норм. Це можна здійснити через ЗМІ (преса, соціальні мережі, телебачення), кіно, театр, художню літературу та інші твори, а також через розроблену систему соціального навчання з метою формування правосвідомості неповнолітніх, зміцнення його освіченості, засвоєння їм морально етичних норм поведінки в суспільстві

1. Безпалько О. В. (2003). *Соціальна педагогіка в схемах і таблицях*. К: «Логос». 134 с.
2. Богданова І. М. (2008). *Соціальна педагогіка: навч. посіб.* К.: Знання. 343 с.
3. Галагузова Ю. Н. (2008) *Социальная педагогика: учебное пособие для студ. вузов, обучающихся по специальности*. М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС. 447 с.
4. Сердюк О. О. (2006). *Соціальна робота з особами з наркотичною та алкогольною залежністю*. Соціальна робота в органах внутрішніх справ України : навч. посіб. Х.: Нац. ун-т внутр. Справ. С. 303-324.
5. Соколова І. В. (2008). *Информатизация общества: угроза или благо?* Психология и здоровье. № 1. С. 52-56.
6. (2013). *Соціальна педагогіка: навчальний посібник*. К.: «Академвида». 309 с.
7. (2009). *Соціальна педагогіка: підручник*. 4-те вид., випр. та допов. К.: Центр учб. л-ри. 488 с.
8. Юр'єва Л. М. (2002). *Історія. Культура. Психічні розлади та розлади поведінки*. К. 314 с